

4. Vnější vztahy

Hodnota exportu zboží ve 3. čtvrtletí silně rostla.

Hodnota vývozu zboží se za období 1. až 3. čtvrtletí 2022 meziročně zvýšila o 392,3 mld. korun (13,5 %) a dosáhla 3 308,0 mld.¹ Růst hodnoty vývozu byl z významné části podpořen růstem cenové hladiny a u některých odvětví také působil vliv nízké srovnávací základny spojený s loňskými problémy s dodávkami komponent. V samotném 3. čtvrtletí 2022 hodnota exportu dosáhla 1 108,2 mld. korun a meziročně vzrostla o 197,7 mld. (21,7 %). Podle sezónně očištěných údajů vzrostl export ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně o 5,9 %.

Silněji rostl vývoz do Evropské unie.

Meziroční růst hodnoty vývozu byl z většiny podpořen exportem do zemí EU, který byl za 1. až 3. čtvrtletí 2022 meziročně vyšší o 367,6 mld. korun (15,7 %). Za stejné období vzrostl vývoz do mimounijních zemí o 24,7 mld. korun (4,3 %). Ke kumulovaným přírůstkům z většiny přispěl vývoj v samotném 3. čtvrtletí 2022. Export do EU se meziročně zvýšil o 170,4 mld. korun (23,3 %), zatímco vývoz mimo unii byl vyšší o 27,3 mld. (15,3 %). Z jednotlivých zemí ve 3. čtvrtletí nejvíce meziročně rostl export do Německa (+66,3 mld. korun, 23,3 %), na Slovensko (+17,9 mld., 19,6 %) a do Polska (+13,2 mld., 19,8 %). U Německa a Slovenska stále měl silnou roli na tomto navýšení vlivem vyšších cen vývoz elektřiny², ale zejména u Německa se k tomu přidalo i výrazné meziroční oživení vývozu motorových vozidel. Silně rostl také export do Francie (+11,5 mld. korun, 29,0 %), Itálie (+9,8 mld., 29,9 %), Rakouska (+9,6 mld., 21,9 %), Nizozemska (+7,4 mld., 23,9 %), Spojených států (+6,5 mld., 29,1 %), Belgie (+5,7 mld., 33,2 %), Maďarska (+5,5 mld., 18,8 %) a Španělska (+5,2 mld., 24,8 %). Vzhledem k plošně rostoucí cenové hladině se hodnota vývozu zvyšovala u naprosté většiny zemí. Jednou z mála výjimek a tou nejvýznamnější bylo Rusko, kam bylo v souvislosti s ekonomickými sankcemi vyvezeno o 13,2 mld. korun (-69,8 %) méně.

Ve 3. čtvrtletí došlo k výraznému meziročnímu oživení vývozu motorových vozidel.

Z hlediska odvětvové struktury se v rámci 1. až 3. čtvrtletí nejvíce meziročně zvýšila hodnota exportu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+62,8 mld. korun, 233,2 %) a v těsném závěsu byl přírůstek vývozu motorových vozidel (+60,4 mld., 8,4 %). Na výrazných navýšeních od začátku roku se ale u mnoha významných artiklů podílel vývoj v samotném 3. čtvrtletí. Ve 3. kvartálu se meziročně mohutně zvýšila hodnota vývozu motorových vozidel (+72,0 mld. korun, 38,6 %), na čemž má velký podíl nízká základna loňského léta, kdy vrcholil nedostatek čipů a dalších komponent. Posílil také meziroční přírůstek hodnoty vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+27,5 mld. korun, 189,5 %). S oživením v automobilovém průmyslu částečně souvisel i velký nárůst exportu elektrických zařízení (+21,8 mld. korun, 26,3 %) nebo posílení u pryžových a plastových výrobků (o 5,3 mld., 10,5 %). Obrat nastal u počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení, kde po sérii poklesů ve 3. čtvrtletí vzrostl vývoz opět meziročně o 9,7 mld. korun (9,8 %). Výrazně se zlepšil i přírůstek exportu strojů a zařízení (+9,8 mld. korun, 9,9 %) a pod vlivem cenového růstu také potravinářských výrobků (+9,2 mld., 29,9 %). Silné, ale mírnější než v předchozím období bylo navýšení exportu chemických látek a přípravků (+9,0 mld. korun, 17,6 %) a kovodělných výrobků (+8,1 mld., 13,6 %). Značně oslabila meziroční dynamika vývozu základních kovů (+3,5 mld. korun, 8,3 %), která byla v předchozím roce mimořádně silná. Ve 3. čtvrtletí významněji meziročně klesl jen export u sběru, přípravy k likvidaci a likvidace odpadu (-2,1 mld. korun, -17,7 %), produktů lesnictví, těžby dřeva a souvisejících služeb (-2,0 mld., -26,2 %) a dřeva a dřevěných a korkových výrobků kromě nábytku (-1,3 mld., -8,5 %).

Růst dovozu byl z velké části stimulován cenovým růstem.

Dovoz zboží v kumulaci od začátku roku dosáhl 3 455,6 mld. korun a meziročně se tak jeho hodnota zvýšila o 560,1 mld. (19,3 %). Také hodnotu dovozu značně nafukoval cenový růst,

¹ Není-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

² Meziroční nárůst hodnoty vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu na Slovensko dosáhl 5,1 mld. korun a do Německa 16,5 mld.

především u různých surovin a energií. V samotném 3. čtvrtletí 2022 dovoz činil 1 174,7 mld. korun a meziročně byl vyšší o 209,5 mld. (21,7 %). Podle sezónně očištěných údajů byl dovoz zboží mezičtvrtletně vyšší o 2,9 %. Struktura přírůstku dovozu odpovídala aktuální ekonomické situaci. Za 1. až 3. čtvrtletí se dovoz z EU zvýšil o 257,5 mld. korun (14,1 %). Import z mimounijních zemí, ve kterém významně figurují aktuálně zdražující suroviny, byl ale vyšší o 299,8 mld. korun (28,7 %). Samotné 3. čtvrtletí z pohledu dovozu z EU nevybočovalo výrazněji z řady letošních meziročních přírůstků (+90,5 mld. korun, 15,3 %), ale růst dovozu ze zemí mimo EU opět výrazně posílil (+118,7 mld., 32,2 %). Vlivem rostoucích cen plynu byl velmi silný meziroční přírůstek dovozu z Ruska (+46,3 mld. korun, 106,7 %) a razantně posílila dynamika importu z Číny (+38,5 mld., 32,7 %). Silný meziroční přírůstek byl ale zaznamenán také v případě dovozu z Německa (+33,4 mld. korun, 15,3 %), Polska (+19,3 mld., 23,2 %), Spojených států (+6,5 mld., 22,7 %), Ázerbájdžánu (+6,3 mld., 264,7 %), Slovenska (+6,1 mld., 12,3 %) nebo Francie (+5,4 mld., 18,9 %). Mezi nemnohé země, u kterých ve 3. čtvrtletí došlo k výraznějšímu meziročnímu poklesu dovozu, patřily Kazachstán (-2,8 mld. korun, -75,5 %) a Ukrajina (-2,6 mld., -21,3 %).

Růst dovozu byl nejvíce ovlivněn navýšením importu ropy a zemního plynu.

Za celé období 1. až 3. čtvrtletí 2022 nejvíce meziročně rostl dovoz ropy a zemního plynu (+161,3 mld. korun, 162,0 %). Mimořádně silný byl i přírůstek importu základních kovů (+66,0 mld. korun, 28,2 %). V kumulaci od začátku roku nejvýrazněji meziročně poklesl dovoz počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (-6,7 mld. korun, -2,0 %). Také v samotném 3. kvartálu nejvíce rostla hodnota importu ropy a zemního plynu (+54,7 mld. korun, 116,8 %), ale oproti předchozímu čtvrtletí, kdy se masivně plnily plynové zásobníky, přírůstek oslabil. Druhý nejsilnější nárůst dovozu zaznamenala motorová vozidla (+34,3 mld. korun, 31,7 %), u kterých se tak vlivem slabé srovnávací základny změnil kumulovaný pokles od začátku roku ve výrazný růst. Ve 3. čtvrtletí také mohutně meziročně narostl import elektrických zařízení (+27,8 mld. korun, 32,4 %) a silný přírůstek si držely chemické látky a přípravky (+15,9 mld., 19,0 %) i potravinářské výrobky (+10,0 mld., 23,5 %). Navzdory oslabení zůstalo výrazné meziroční navýšení dovozu koku a rafinovaných ropných výrobků (+8,6 mld. korun, 44,7 %). Podobně jako na straně vývozu ve 3. čtvrtletí prudce oslabila meziroční dynamika dovozu základních kovů (+6,1 mld. korun, 7,4 %). Jeden z mála a nejvýraznější meziroční pokles byl zachycen u dovozu rud (-2,2 mld. korun, -29,9 %).

Bilance zahraničního obchodu se zbožím se meziročně zhoršila a skončila v deficitu.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím za 1. až 3. čtvrtletí 2022 dosáhla deficitu 147,5 mld. korun. To představuje meziroční zhoršení o 167,7 mld. korun. V samotném 3. čtvrtletí činil schodek 66,4 mld. korun a šlo tak meziročně o 11,7 mld. horší výsledek. Podle sezónně očištěných údajů se ale mezičtvrtletně bilance zahraničního obchodu se zbožím zlepšila o 30,6 mld. korun. Deficit za 1. až 3. čtvrtletí jde čistě na vrub obchodu se zeměmi mimo EU, jehož bilance se meziročně zhoršila o 275,1 mld. korun. Naopak přebytek obchodu se zeměmi EU se zvýšil o 110,1 mld. korun. V samotném 3. čtvrtletí 2022 se tento vzorec opakoval. Bilance obchodu s EU se meziročně zlepšila o 80,0 mld. korun, zatímco u obchodu s mimounijními zeměmi došlo k propadu schodku o 91,4 mld. Ve směru meziročního zhoršení bilance ve 3. čtvrtletí nejvíce a z naprosté většiny působil obchod s Ruskem (-59,5 mld. korun) a Čínou (-37,8 mld.). Menší zhoršení pak zaznamenala bilance obchodu s Polskem (-6,1 mld. korun) a Ázerbájdžánem (-5,8 mld.). Meziročně se naopak zlepšovala mimo jiné bilance obchodu s Německem (+32,9 mld. korun), Slovenskem (+11,8 mld.), Rakouskem (+9,4 mld.), Francií (+6,1 mld.), Itálií (+5,8 mld.) nebo Kazachstánem (+5,7 mld.).

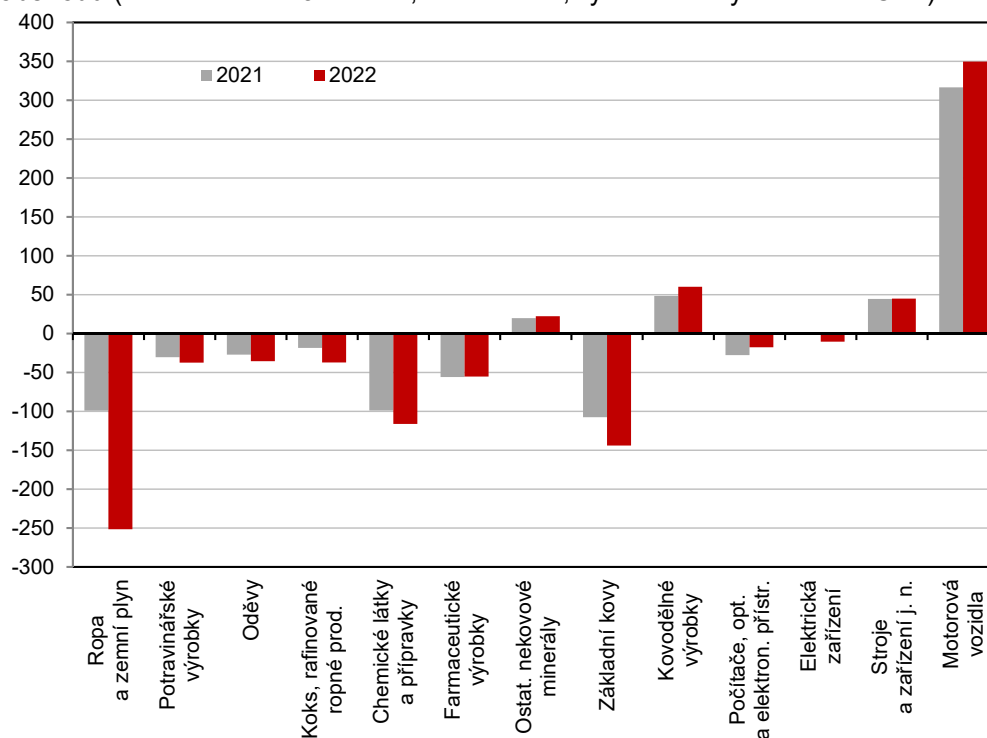
Ke zhoršení bilance nejvíce přispíval obchod s ropou a zemním plynem.

Z hlediska struktury k meziročnímu zhoršení bilance zahraničního obchodu se zbožím v kumulaci od začátku roku nejvíce přispívalo velké prohloubení deficitu u ropy a zemního plynu o 152,4 mld. korun. Ve směru zhoršení bilance silně působil i obchod se základními kovy (-36,5 mld. korun), koksem a rafinovanými ropnými výrobky (-18,7 mld.) a chemickými

látkami a přípravky (-17,3 mld.). Za celé 1. až 3. čtvrtletí se naopak meziročně výrazně zlepšilo saldo obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+49,2 mld. korun) a motorovými vozidly (+33,2 mld.). V samotném 3. čtvrtletí se nejvíce meziročně zhoršila bilance obchodu s ropou a zemním plynem (-51,2 mld. korun), propad se ale zmírnil. U ostatního zboží nebylo zhoršení zdaleka tak výrazné a mnohde byly poklesy méně výrazné než v předchozím období – u chemických látek a přípravků se schodek prohloubil o 7,0 mld. korun, u elektrických zařízení o 6,0 mld. a u černého a hnědého uhlí a lignitu o 4,9 mld. Významnější meziroční zhoršení bilance bylo zachyceno u základních farmaceutických výrobků a přípravků (-3,8 mld. korun), koksu a rafinovaných ropných výrobků (-2,8 mld.), základních kovů (-2,6 mld.), ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (-2,5 mld.), produktů lesnictví, těžby dřeva a souvisejících služeb (-2,4 mld.) a oděvů (-2,1 mld.). Výrazné meziroční zlepšení bilance ve 3. čtvrtletí zaznamenal obchod s motorovými vozidly (+37,7 mld. korun) a elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+25,5 mld.). Ve směru zmírnění celkového deficitu působil i obchod s počítači, elektronickými a optickými přístroji a zařízeními (+4,6 mld.), stroji a zařízeními (+2,9 mld.), kovodělnými výrobky (+2,7 mld.), produkty zemědělství a myslivosti (+2,5 mld.) nebo rudami (+2,2 mld.).

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. až 3. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ